



Sosiaali- ja
terveysministeriö

Principerna för tjänsteutbudet

Bestämmelser om principerna för nationellt val
av verkningsfulla tjänster och metoder

Kirsi Ruuhonen, Kaisa-Maria Kimmel, Virva Juurikkala,
Sirkku Pikkujämsä



**Kansallinen
palvelureformi**



Målet för intressegruppssamarbetet och materialet

- Syftet med detta material är att vara ett stöd för aktörerna inom social- och hälsovårdstjänster när de deltar i lagberedningen som gäller principerna för tjänsteutbudet
- Principerna för tjänsteutbudet är en gemensam angelägenhet för såväl klienter, patienter, yrkesutbildade, välfärdsområden, myndigheter, organisationer och andra aktörer inom social- och hälsovården, eftersom
 - Principerna för tjänsteutbudet är en viktig del av utvecklingen av innehållsstyrning och prioritering
 - Prioriteringen bör basera sig på fastställda och allmänt accepterade principer
- Målet med intressegruppssamarbetet och deltagandet som en del av beredningen är att:
 - Utmana social- och hälsovårdens aktörer att behandla innehållet i principerna för tjänsteutbudet
 - Uppmuntra till en bred diskussion om principerna för tjänsteutbudet
 - Få mångsidiga infallsvinklar till stöd för beredningen av principerna
 - Få med synpunkter från olika grupper av klienter och patienter och från yrkesgrupper och aktörer inom social- och hälsovården
 - Identifiera vilka utmaningar och följder förverkligandet och tillämpningen av principerna kommer att ha



Hur kan jag delta i arbetet med att utveckla principerna för tjänsteutbudet?



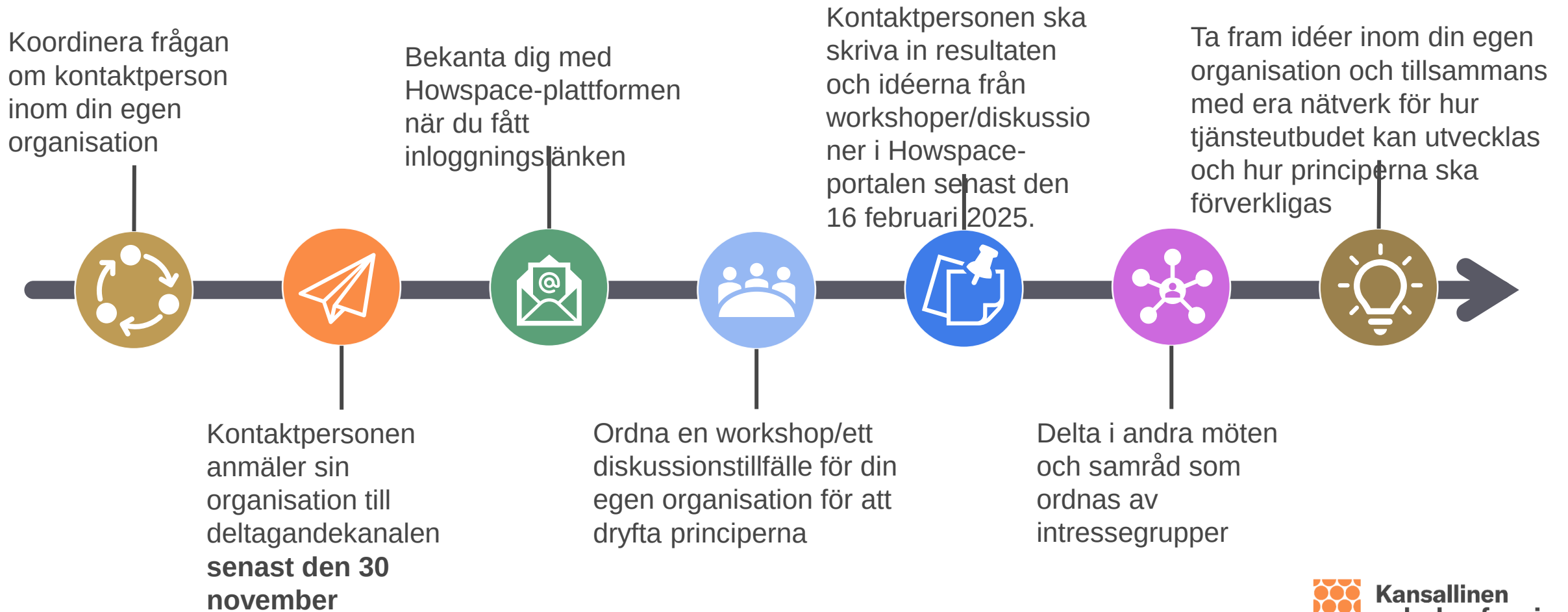
- Vi bjuder intressegrupperna att på nätplattformen Howspace berätta hur de ser på principerna för tjänsteutbudet. Deltagandekanalen är öppen från den 15 november 2024 till den 16 februari 2025.
- Avsikten är att aktörerna inom social- och hälsovården ska diskutera principerna för tjänsteutbudet och under vintern aktivt delta i olika forum i utvecklandet av materialet om principerna.
- Aktörerna kan anmäla sitt deltagande i intressegruppsarbetet som gäller lagberedningen av principerna för tjänsteutbudet senast den 30 november kl. 16.00 med denna anmälningsblankett.
 - Anmälan ska ske organisationsvis! Vi ber er komma överens internt om en kontaktperson och om vilken e-postadress som ska användas vid inloggning.
 - En inloggningslänk och praktisk information sänds till de som anmält sig så snart nätportalen öppnats och i början av december.
- Ytterligare information och förfrågningar om deltagandekanalen kan riktas till planerare Annika Sipi (annika.sipi@gov.fi), ytterligare information om beredningen fås likaså från denna adress.



**Kansallinen
palvelureformi**



Hur deltagandet fortskrider



Beredningen principerna för tjänsteutbudet



Sosiaali- ja
terveysministeriö



Vad är prioritering?

- Prioritering innebär inom social- och hälsovården att olika metoder och tjänster - inte människor - ställs i viktighetsordning.
- Avsikten med prioriteringen är att säkerställa att de resurser som finns utnyttjas och inriktas så att social- och hälsovården med dem kan producera bästa möjliga nytta för hälsa och välfärd för hela befolkningen.
- Avsikten med prioritering är inte att spara utan att se till att de lösningar man går in för på ett kostnadseffektivt sätt leder till hälsa och välfärd, är rättvisa såväl på individ- som på befolkningsnivå och att de inte leder till ökad ojämlikhet mellan olika befolknings-, klient- eller patientgrupper.



Vad avses med tjänsteutbud?

Med hälso- och sjukvårdens tjänsteutbud avses de samlade tjänster inom hälso- och sjukvården som finansieras med offentliga medel.

Hit hör såväl offentligt ordnade tjänster inom hälso- och sjukvården och sådana privata hälso- och sjukvårdstjänster som berättigar till sjukförsäkringsersättning.

Med socialvårdens tjänsteutbud avses i denna beredning sådana åtgärder, metoder och arbetssätt som ingår i socialservice enligt 14 § i socialvårdslagen.

Till socialvårdens tjänsteutbud hör offentligt ordnade tjänster inom socialvården, inklusive av privata serviceproducenter ordnad service i form av köpta tjänster som välfärdsområdet beviljat.

Premisserna för lagberedningen som gäller principerna för tjänsteutbudet



- Social- och hälsovårdens tillgängliga resurser (ekonomiska resurser, personal, kompetens, lokaler, utrustning osv.) är begränsade och det är omöjligt att med offentliga resurser tillfredsställa alla behov
- Resurserna måste därför inriktas så att de
 - producerar möjligast mycket hälsa och välfärd på befolkningsnivå och att
 - de val som görs beaktar rättviseaspekter, de grundläggande fri- och rättigheterna och jämlikhet

För att uppnå detta måste man träffa val och fastställa gränser, alltså prioritera

- Inom social- och hälsovården gör man prioriteringar varje dag när man beslutar om val
 - av tjänster för enskilda klienter och i vården av enskilda patienter
 - av allokering av personal, lokaler, utrustning och andra resurser mellan olika behov, tjänster, metoder eller befolkningsgrupper



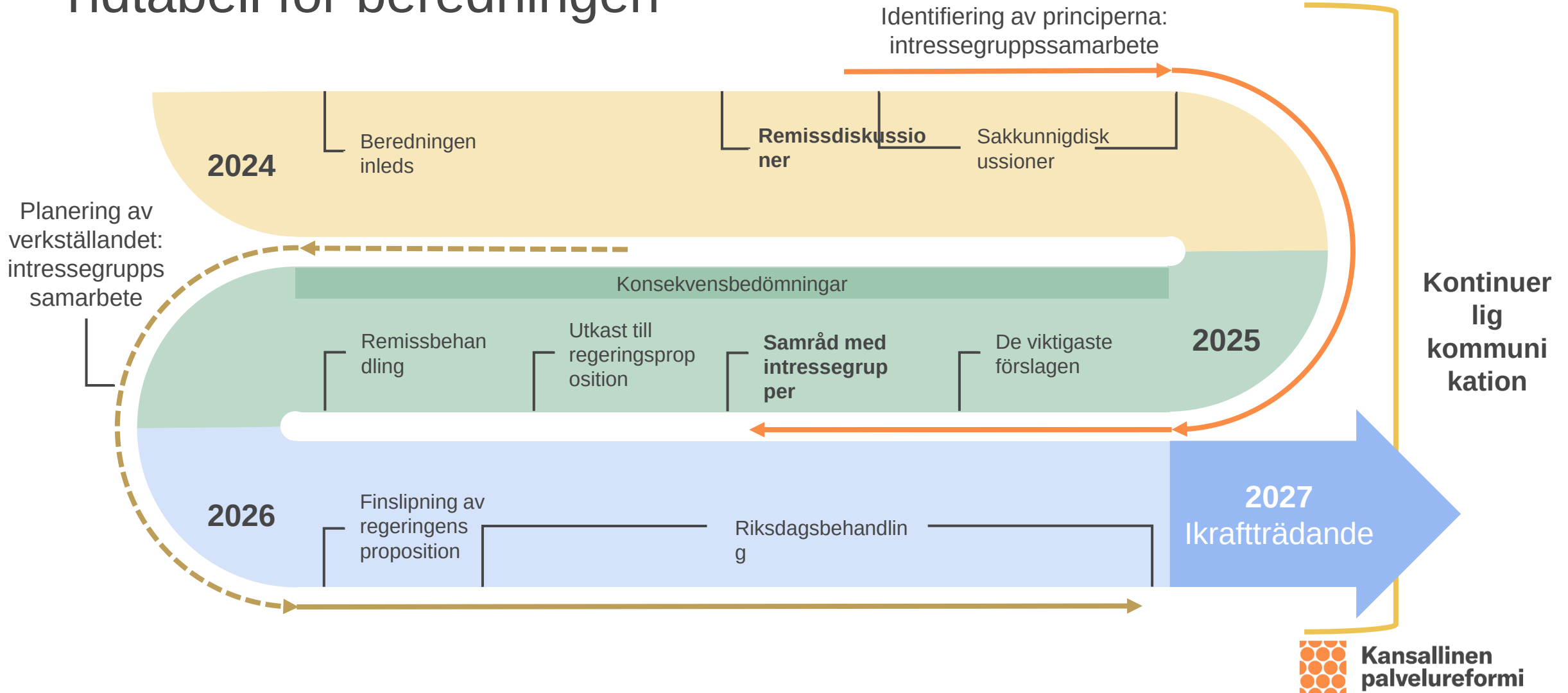
Utgångspunkter för lagberedningen som gäller principerna för tjänsteutbudet



- Avsikten är att principerna ska vara till hjälp när beslut fattas om vilka metoder och tjänster som hör eller inte hör till det offentliga tjänsteutbudet
- Det måste vara möjligt att lämna bort vissa metoder i tjänsteutbudet för att de begränsade resurserna ska kunna allokeras på ett verkningsfullt och jämlikt sätt
- Principerna utarbetas separat för å ena sidan socialvården och å andra sidan hälso- och sjukvården
- Utbudet av tjänster granskas också utifrån aspekter som gäller samordning av tjänster, gemensamma tjänster inom social- och hälsovården samt främjande av välmående och hälsa.
- **De nationella allmänna principerna görs upp så att de kan tillämpas och utnyttjas vid styrningen av social- och hälsovården och på olika nivåer i servicesystemet, också vid vård av och tjänster för enskilda klienter och patienter**
 - När service ges på individnivå ska vid tillämpningen beaktas de grundläggande fri- och rättigheter samt mänskliga rättigheter som är direkt bindande med stöd av lag, såsom förbud mot diskriminering, och klienternas och patienternas rättigheter, såsom individuella önskemål.



Tidtabell för beredningen





Den framtida utvecklingen av tjänsteutbudet inom hälso- och sjukvården

Bestämmelser om principerna för tjänsteutbudet:

- Beredning och intressegruppssamarbete
- Identifiering av principerna
- Remissbehandling
- Riksdagsbehandling
- Planering av genomförandet

Förverkligandet av principerna:

- Fortsatt behandling och precisering av principernas innehåll
- Styrning av tillämpningen
- Utveckling av arbetet med nationella rekommendationer
- Förbättring och utnyttjande av kvalitativa effektdata

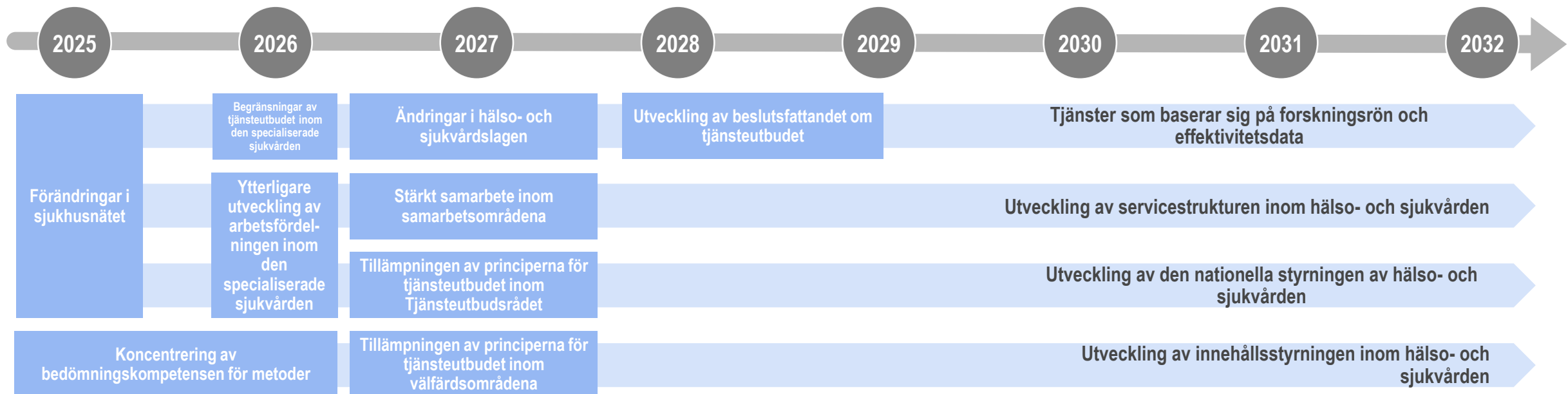
Utveckling av prioriteringen och tjänsteutbudet:

- Utveckling av beslutsfattandet om tjänsteutbudet
- Förankring av principerna för tjänsteutbudet och rekommendationer i välfärdsområdena och i tjänsterna överlag
- Utveckling av metod- och bedömningskompetensen
- Allokering av tjänster utifrån verkningsfullhet
- Slopande av verkningslösa metoder

Utveckling av bestämmelserna: Bestämmelser om rekommendationers bindande verkan?

Etablering och fortsatt utveckling av prioriteringarna:

- Kontinuerlig utvärdering av beslutsfattandet i fråga om tjänsteutbud och styrning
- Bedömning av kostnadseffektiviteten av samlade tjänster
- Genomförande av en horisontell prioritering i syfte att främja jämlikheten mellan klienter och patienter
- Bedömning av behovet av förändring och utveckling





Den framtida utvecklingen av verkningsfullheten inom socialvården

Bestämmelser om principerna för tjänsteutbudet:

- Beredning, intressegruppssamarbete
- Identifiering av principer
- Remissbehandling
- Riksdagsbehandling
- Bestämmelser om den aktör som utfärdar nationella rekommendationer
- Planering av genomförandet

Förverkligandet av principerna:

- Fortsatt behandling och precisering av principernas innehåll
- Styrning av tillämpningen
- Utveckling av arbetet med nationella rekommendationer
- Förbättring och utnyttjande av kvalitativa effektdata

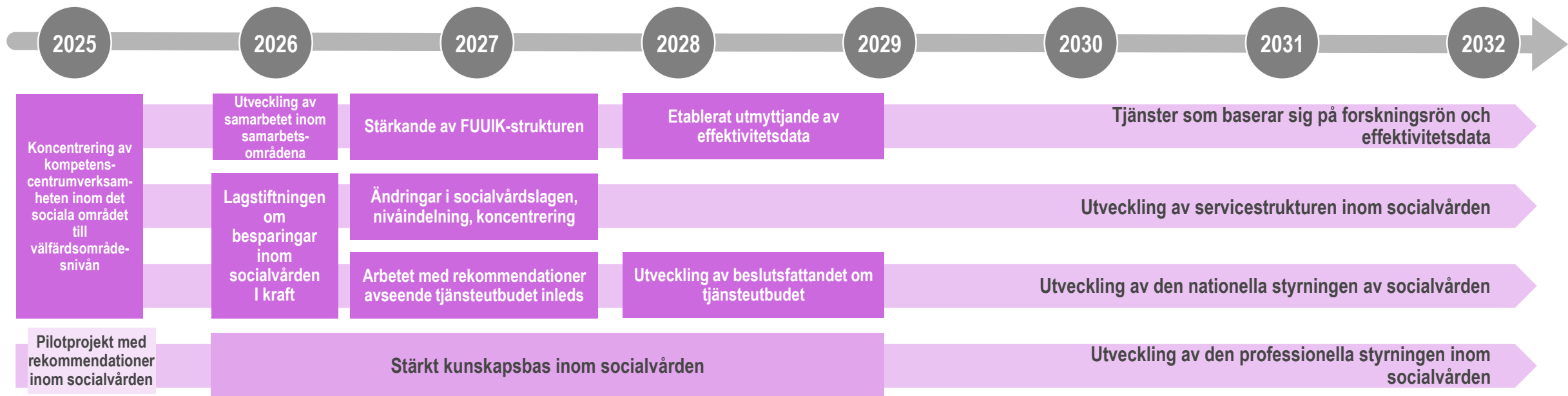
Utveckling av prioriteringen och tjänsteutbudet:

- Utveckling av arbetet med rekommendationer om tjänsteutbudet
- Förankring av principerna för tjänsteutbudet och rekommendationer i välfärdsområdena och i tjänsternas överlag
- Utveckling av metod- och bedömningskompetensen
- Allokering av tjänster utifrån verkningsfullhet
- Slopande av verkningslösa tjänster

Utvecklande av bestämmelserna: Bestämmelser om rekommendationers bindande verkan?

Etablering och fortsatt utveckling av prioriteringarna:

- Kontinuerlig utvärdering av rekommendationsverksamheten och styrningen i fråga om tjänsteutbudet
- Bedömning av kostnadseffekten av samlade tjänster
- Genomförande av en horisontell prioritering i syfte att främja jämlikheten mellan klienter och patienter
- Bedömning av behovet av förändring och utveckling



Diskussionselement till stöd för intressegruppernas deltagande



- Följande bilder presenterar diskussionselement om principerna, indelade enligt sex teman för att hjälpa intressegrupperna att komma igång med sitt resonemang
 - Diskussionselementen ska inte uppfattas som förslag till lagändringar rörande principerna för tjänsteutbudet utan de är ett underlag för diskussioner om innehållet i principerna.
 - I deltagandekanalen kan ni lägga fram synpunkter, kompletteringar, önskemål, idéer och kritik som gäller principerna för tjänsteutbudet
- Kommentarerna sammanställs utifrån diskussionselementen, men avsikten är inte att binda eller begränsa diskussionen
- Social- och hälsovårdens gemensamma teman:
 - **Respekt för människovärdet**
 - **Fastställande av principerna för beslut om tjänsteutbudet**
 - Principerna för tjänsteutbudet inom hälso- och sjukvården:
 - **Behovsprincipen**
 - **Kostnadseffektiviteten**
 - Principerna för tjänsteutbudet inom socialvården:
 - **Behovsprincipen**
 - **Kostnadseffektiviteten**

Respekt för människovärdet och principerna för beslut om tjänsteutbudet



Sosiaali- ja
terveysministeriö



Respekt för människovärdet inom social- och hälsovården

- **Människan har ett viktigt egenvärde**
- När det gäller val inom ramen för tjänsteutbudet ska människan inte instrumentaliseras exempelvis utifrån personliga egenskaper eller sin samhällsinsats
- Vid val inom ramen för tjänsteutbudet
 - ska vars och ens rätt till liv, personlig frihet och integritet beaktas
 - ska betydelsen av metoden eller tjänsten med avseende på personens självbestämmanderätt och delaktighet beaktas
 - får enbart ålder, socioekonomiska ställning, etnicitet eller bostadsort inte vara den enda grunden för valet av metod eller tjänst för personen i fråga
- Beslut rörande tjänsteutbudet får inte leda till oskäliga konsekvenser på individnivå



Principerna för beslut som gäller tjänsteutbudet

- Beslut som gäller tjänsteutbudet ska på alla beslutsnivåer basera sig på allmänt accepterade principer
- Beslutsfattande som gäller tjänsteutbudet ska vara transparent, öppet och motiverat
- Beslutsprocessen ska möjliggöra delaktighet för alla som berörs av beslutet, bland annat för klient- och patientgrupper
- Val som gäller klienter eller patienter ska motiveras tillräckligt när tjänsteutbudet tillämpas utifrån individuella behov

Principer inom hälso- och sjukvården



Sosiaali- ja
terveysministeriö



Behovsprincipen i hälso- och sjukvårdens tjänsteutbud

Enligt behovsprincipen kan en större del av hälso- och sjukvårdens resurser inriktas på ett stort behov och en mindre del på ett mindre behov. (Det satsas exempelvis mer på vård av en allvarlig och livshotande sjukdom än på vård av ett lindrigt besvär).

- Vid bedömningen av behovsgraden på befolkningsnivå beaktas:
 - Hur allvarlig och långvarig en sjukdom eller ett hälsoproblem är samt den därav följande sjukdomsbelastningen
 - Den förväntade hälsovinst som vården medför
 - Sjukdomens och vårdens effekt på funktionsförmågan och livskvaliteten
 - Hälsoproblemets förekomst hos befolkningen
- När behovsnivån bedöms på individnivå ska i tillämpliga delar beaktas:
 - Individens mottaglighet av vården
 - Individens hälsotillstånd och livssituation i övrigt
 - Andra värden för patienten, såsom vana av att komma till rätta med sjukdomen, stöd och delaktighet



Kostnadseffektivitet i hälso- och sjukvårdens tjänsteutbud



Effektivitet avser den ändring i en människas hälsotillstånd, funktionsförmåga, välmående eller livskvalitet som verksamheten resulterar i.

Kostnadseffektiviteten avspeglar den hälsovinst som följer av hälso- och sjukvårdens verksamhet i relation till de orsakade kostnaderna

- Som en del av effektiviteten vid val som avser tjänsteutbudet beaktas
 - befintliga belägg för en methods effekt och riskerna för skadeverkningar
 - fakta som bygger på klinisk kompetens
 - att effektiviteten kan variera mellan olika tjänster och patientgrupper
 - exempelvis att en sjukdom botas, livslängden förlängs, symtom lindras, lidande lindras, rehabilitering, förbättrad funktionsförmåga eller livskvalitet, förebyggande av sjukdom
- Som en del av kostnadseffektiviteten beaktas
 - alternativa kostnader, alltså hur mycket hälsa man med motsvarande resurser skulle uppnå på annat håll inom hälso- och sjukvården
 - en jämförelse mellan den metod som bedöms och andra tillgängliga metoder
- Bedömningen kan göras utifrån större helheter, såsom vårdstigar eller alternativ sjukdomsvård
- Som en del av tillämpningen av principen ska även beaktas effekterna av att en metod införs och kostnaderna inom servicesystemet, t.ex. på budgetering
- Som en följd av tillämpning av andra principer för tjänsteutbudet kan kostnadseffektiviteten få olika betydelser för olika metoder



Sosiaalivårdens principer



Sosiaali- ja
terveysministeriö



Behovsprincipen i socialvårdens tjänsteutbud

Enligt behovsprincipen kan en större del av socialvårdens resurser inriktas på ett stort behov och en mindre del på ett mindre behov. (Exempelvis kan större resurser sättas in på att säkerställa trygga uppväxtförhållanden för barn och nödvändig omsorg, än på att lösa en tillfälligt utmanande livssituation)

- Vid bedömning av behovsgraden på befolkningsnivå ska beaktas:
 - Stödets betydelse, långvarighet och inflytandekrets
 - Den förväntade nyttan av tjänsten eller verksamheten
 - Tjänstens effekt på välmåendet, funktionsförmågan och livskvaliteten
 - Det sociala problemets förekomst och inverkan på gemenskaper och samhället
- När behovsnivån bedöms på individnivå ska i tillämpliga delar beaktas:
 - Den individuella förmågan att ha nytta av tjänsten, behovet av särskilt stöd, barnets intresse
 - Individens och den närstående kretsens sammantagna livssituation och resurser
 - Annat värde för klienten, vana att klara sig självständigt, stöd och delaktighet





Kostnadseffektivitet i socialvårdens tjänsteutbud

Effektivitet avser den ändring i en människas hälsotillstånd, funktionsförmåga, välmående eller livskvalitet som verksamheten resulterar i

- Som en del av effektiviteten vid val som avser tjänsteutbudet ska beaktas
 - forskningsbaserade fakta om effektiviteten
 - socialvårdens professionella, erfarenhetsbaserade kunskap
 - att effektiviteten och dess varaktighet kan variera mellan olika tjänster och klientgrupper
 - exempelvis stöd för livskompetens, förmåga att klara sig själv, att främja social kompetens, bestående människorelationer, att upprätthålla eller förbättra funktionsförmågan, daglig omsorg, att säkerställa barns utveckling och trygga uppväxtförhållanden, att förebygga sociala problem

Kostnadseffektiviteten avspeglar det välmående som följer av socialvårdens verksamhet i relation till de orsakade kostnaderna

- Som en del av kostnadseffektiviteten ska beaktas
 - alternativa kostnader, alltså hur mycket välmående man med motsvarande resurser skulle uppnå på annat håll inom socialvården
 - en jämförelse mellan den metod/det arbetssätt som bedöms och de metoder/arbetssätt som står till buds
- Bedömningen kan också göras utifrån större helheter, såsom servicestigar eller på klientgruppsnivå
- Som en del av tillämpningen av principen ska även beaktas effekterna av införandet och kostnaderna inom servicesystemet, exempelvis på budgetering
- Som en följd av att andra principer för tjänsteutbudet tillämpas kan kostnadseffektiviteten få olika konsekvenser för olika metoder

Hur kan jag delta i arbetet med att utveckla principerna för tjänsteutbudet?



- Vi bjuder in intressegrupperna att på nätplattformen Howspace berätta hur de ser på principerna för tjänsteutbudet. Deltagandekanalen är öppen från den 15 november 2024 till den 16 februari 2025.
- Avsikten är att aktörerna inom social- och hälsovården ska diskutera principerna för tjänsteutbudet och under vintern aktivt delta i olika forum i utvecklandet av materialet om principerna.
- Aktörerna kan anmäla sitt deltagande i intressegruppsarbetet för lagberedningen av principerna för tjänsteutbudet senast den 30 november kl. 16.00 med denna anmälningsblankett.
 - Anmälan ska ske organisationsvis! Vi ber er komma överens internt om en kontaktperson och om den e-postadress som används vid inloggning.
 - En inloggningsslänk och praktisk information sänds till de som anmält sig så snart nätportalen öppnats och i början av december.
- Ytterligare information och förfrågningar om deltagandekanalen kan riktas till planerare Annika Sipi (annika.sipi@gov.fi), ytterligare information om beredningen fås likaså från denna adress.



**Kansallinen
palvelureformi**



Sosiaali- ja
terveysministeriö

Tack

Ansvarig beredare, lagstiftningsdirektör (Nationella servicereformen)

Kirsi Ruuhonen

Jurist (Nationella servicereformen) Kaisa-Maria Kimmel

Medicinalråd Sirkku Pikkujämsä (hälso- och sjukvårdens tjänsteutbud)

Socialråd Virva Juurikkala (socialvårdens tjänsteutbud)